

Zbyněk Fiala: České pojetí flexicurity? Máte padáka! Ven!

 infokurýr.cz/n/2024/05/27/zbynek-fiala-ceske-pojeti-flexicurity-mate-padaka-ven

kurýr

27. května 2024

Výpověď bez udání důvodu je znovu na stole, premiér ji chce protlačit na sílu.

Konečně máme zázračný lék na naši chorou ekonomiku, která se pořád nemůže vzpamatovat z covidového šoku. Je jí výpověď bez udání důvodu. Máte padáka, jak často zahřmělo v televizní show Donalda Trumpa, jejíž sláva ho vynesla až do Bílého domu. V citlivější společnosti se tomu říká *flexicurity*, tak jako se ožralství říká „pod vlivem“.

Premiér Petr Fiala v tom vidí smysl svého premiérského poslání, a tak to chce sněmovnou prohnat na sílu bezpečné většiny. Ale lidovci jsou zatím proti, protože tohle by jim nad dvouprocentní hladinu volebních preferencí opravdu nepomohlo. Možná však couvnou. A protesty odborů? Jestli to bude jako dosud, ať si klidně zařadí na nějakém menším náměstí.

Všichni se to snaží prodat jako dánský model. Ano, tam to funguje:

„Nezaměstnanost byla v Dánsku roce 2022 kolem 4,5 procenta, teď je ještě nižší. Dánové mají nejnižší dlouhodobou nezaměstnanost ze všech států Evropské unie. Flexicurity zabraňuje lidem být dlouhodobě nezaměstnaný, navíc dává lidem i firmám větší možnosti k tomu, aby více riskovali,“ informoval Jeppe Sørensen, politický analytik Dánské odborové konfederace na kulatém stole o flexicurity v Poslanecké sněmovně, který se konal už roku 2019.

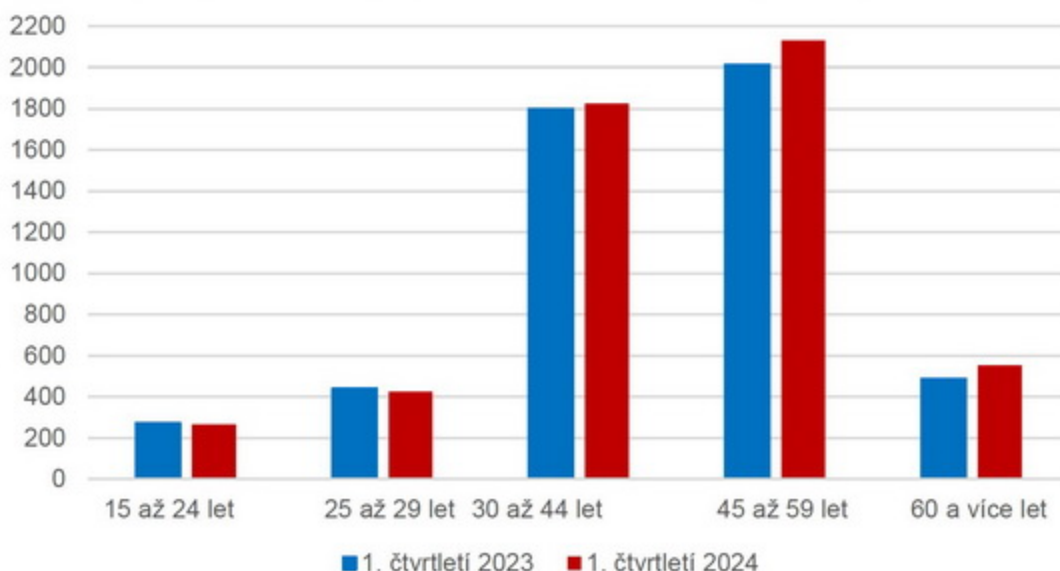
<https://diverzita.cz/cs/aktualita/flexicurity-pro-cesko-jen-jedna-cast-nestaci>

S tou nezaměstnaností jsme možná mezitím Dány trumfli.

Zaměstnavatelé mají raději údaje o zaměstnanosti, kolik pracovních sil je dostupných, a ten se meziročně zvýšil. Největší přírůstky jsou v těch starších kategoriích. Tím je na první pohled jasné, koho je třeba přednostně vyhodit.

<https://www.czso.cz/csu/czso/cris/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-brezen-2024>

Graf 1: Počet pracujících v NH a jejich struktura podle věkových skupin (v tis).

Zdroj: ČSÚ, VŠPS

To však není dánský model, tam se o lidi starají, protože jim neuniklo to, co bylo úspěšně zhudebněno, že „všechno, co člověk užívá, z šlechetné práce vyplývá“. Bez práce nejsou koláče, učili jsme se už ve školce. Flexicurity nespočívá v tom, jak se snadno zbavit někoho, koho už momentálně nepotřebuju, ale jak lidem zachovat životní šance i v čase hospodářských a technologických proměn.

„Dánové skutečně mohou dostat výpověď bez udání důvodu, ovšem po vyhazovu z práce se ocitají v bezpečné ochranné síti, která jednak hlídá jejich příjem a jednak jim aktivně pomáhá najít novou práci, případně se dovzdělat nebo přeškolit. Výsledkem je, že 80 procent

nezaměstnaných Dánů nestráví na úřadu práce ani rok. Polovinu jich systém znovu zaměstná do tří měsíců. V Česku najdou do roka práci jen dvě třetiny nezaměstnaných, do čtvrt roku se na trh práce vrací necelých 30 procent,“ upozornil ve svém komentáři Martin Čaban ze Seznam zpráv.

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nazory-komentare-komentar-rozinky-z-danskeho-kolace-mohou-otravit-cesko-244710>)

Jak bylo už na zmíněném kulatém stole před pěti lety ve sněmovně uvedeno, dánský model *flexicurity* má tři vzájemně propojené pilíře:

- snadné najímání a propouštění zaměstnanců
- finanční podpora v nezaměstnanosti po dobu dvou let ve výši 90 % předchozího příjmu (na základě sociálního pojištění)
- aktivní politika zaměstnanosti včetně vysoké úrovně rekvalifikací a vzdělávání (účast na vzdělávání a rekvalifikacích je podmínkou vysoké finanční podpory v nezaměstnanosti); efektivní propojování potřeb zaměstnanců a zaměstnavatelů (Dánsko vydává 1,5 % HDP na podporu aktivní politiky zaměstnanosti)

Úvaha vlády včetně aktuální diskuse o zavedení pouze jednoho prvku dánského modelu flexicurity, a to pouze snadného najímání a propouštění zaměstnanců, je nešťastná, čtu k tomu v dobovém komentáři.

https://diverzita.cz/cs/aktualita/flexicurity_pro-cesko-jen-jedna-cast-nestaci

Primitivní záměr vlády, jak usnadnit život části zaměstnavatelů a obětovat velké skupiny občanů, je skutečně mimořádně nebezpečný. Překvapivě však s ním souhlasí i někteří docela racionální ekonomové.

„Česká ekonomika je málo inovativní. Právě flexibilita umožní, aby se trh práce a ekonomika více zpružnili,“ vysvětluje hlavní ekonom České spořitelny David Navrátil. Jedním dechem však říká i tohle: „Když se podíváme na podíl vývozu z odvětví, která jsou spojena s vysokou kreativitou, tak Česko patří na první místa na světě. Máme na čem stavět.“

<https://plus.rozhlas.cz/upoutali-jsme-se-na-nezamestnanost-flexibilita-pracovniho-trhu-nastartovala-9170056>

Takže nějaká ta inovativnost tady asi bude. Ale představa, že až polovinu lidí povyházíme a druhá polovina se bude třást o místo, bude v Česku kreativní ráj, není nikde doložena.

Více se dá věřit jinému zázračnému léku ekonomiky, kterou je vysoká úroveň vzdělanosti a celoživotní vzdělávání. To druhé se zatím probilo jen do hesel, a to první sdílí osud nebožáků, které zkosil covid. Těžko může vzdělanost růst, když se žáci a studenti dva roky skoro nic neučili. Také struktura českého školství není vstřícná tomu, aby mladí lidé hledali své životní cíle na světové kreativní špičce.

Máme to nastaveno spíše tak, že se snažíme kreativní předpoklady odfiltrovat už na samém startu. „*Děti, které jsou talentované, ale z chudších poměrů, tak jdou na horší školy,*“ zjišťuje sociolog Daniel Prokop. Poukazuje na zajímavý rozpor. Gymnázia, která by měla žáky připravovat na vysoké školy, přijmou jen 30 procent uchazečů o střední vzdělání. Ale na vysoké školy pak jde 50 procent jednotlivých ročníků. Části tedy chybí potřebná příprava. A systému chybí víc gymnázií.

Děti to třeba takhle nechápou, ale vzdělanější část rodičů v Praze ano a neváhá investovat do přípravných a doučovacích kurzů pro své laxní potomky desetitisíce korun. Pak je ještě propohlavkuje k podání přihlášky na nejlepší školy. To se na venkově stává méně často, takže venkovské děti z obavy, že by se na gymnázium nedostaly, volí něco jiného, a přitom v testu dosáhnou 70 – 80 bodů. Tyhle talenty se rozvoje nedočkají.

A teď se budeme snažit tuhle oslabenou vzdělanostní přípravu podtrhnout i tak, že rodiče těch dětí, které se přece jen na tu potřebnou vysokou školu dostaly, vyhodíme z práce. A aby se nemohli soudit, bude to bez udání důvodu, jak má zaměstnavatelům umožnit připravovaný zákon. Samotná škola je zadarmo, pokud je veřejná, ale životní náklady studenta, který nemůže žít s rodiči doma, jsou obrovské. Rychle přijde na to, že i on má smůlu.

Pouze 22 procent českých domácností má rezervu vyšší než 10násobek svých měsíčních příjmů a pouhých 10 procent domácností má tuto rezervu vyšší než 20násobek, což lze považovat za dostatečnou míru, uváděl statisticky laděný Index prosperity na základě dat, které už jsou dva roky stará. Mezitím nám rezervy pročesala inflace a dvouciferný pokles reálných mezd.

<https://www.indexprosperity.cz/2023/dlouhodobá-rezerva/>

Ztráta práce je tak ničující pro současnost i budoucnost. To neznamena, že pracovní síla by neměla být flexibilní, ovšem flexibilita nespočívá v tom, že někomu podtrhnu židli, pod kterou je prázdno. Bezmocný pád pak strhne celou rodinu.

Možná, že vláda by ráda vytvořila vhodnější podmínky pro snazší obměnu pracovních pozic, ale nemá na to. Teď to myslím čistě finančně. Když i při tom všem škrzení má schodek státního rozpočtu v příštím roce vyšplhat nad dvě stě miliard korun? V této situaci chcete prosadit delší podporu v nezaměstnanosti a účinnější rekvalifikaci? Vytvořit podmínky pro zvýšení počtu gymnázií a odborných škol pro technologie budoucnosti?

Priority jsou jinde, než je stabilita společnosti a rozvoj vzdělání, a tak nás vláda svou okleštěnou *flexicurity* nejspíš obšťastní i přes všechny výhrady. Jak už jsme řekli, prostě na sílu. To by mohlo být docela užitečné, kdyby ji to vedlo ke zjištění, že ve společnosti je i jiná síla než počty hlasů ve sněmovně, a tuhle sílu je taky nezbytné respektovat.

Zbyněk Fiala

